

13.06.2017

HSL -kunnat

**LAUSUNTOPYYNTÖ JÄSENKUNNILLE KOULULAISRYHMIEN MAKSUTTOMASTA
MATKUSTAMISESTA**

HSL haluaa kysyä TTS-lausuntopyynnön yhteydessä jäsenkuntien kantaa Helsingin kaupungin pyytämästä selvityksestä koululaisryhmien maksuttomasta joukkoliikenteestä.

Koululaislippujen hinnoittelu

HSL:n asiakkaista on lähes 10 prosenttia lapsia. Lastenlippujen alennusprosentti on 50 ja lastenlippujen myynnin arvo on vuodessa yli 20 miljoonaa euroa. Koulumatkoja varten tarkoitettujen koululaislippujen myynti on yli 2 miljoonaa euroa. Kortit myöntää koululaisen kotikunta, jos koulumatkan pituus ylittää tietyn rajan. Kortille on ladattu valmiiksi kausi, joka on voimassa tavallisina koulupäivinä klo 4.30–18.00.

Pääperiaatteena on, että kaikilla matkustajilla on voimassa oleva matkalippu. HSL:n hallitus on päättänyt vuonna 2015 erityisryhmien oikeudesta liputtomaan matkustamiseen uudessa vyöhykemallissa, joka otetaan käyttöön vuonna 2018. Päätöksen mukaan liputta matkustaminen on oikeutettu seuraaville ryhmille:

- alle 7-vuotiaat lapset (mahdollisesti poikkeuksia U-linjoilla)
- saattaja, kun saatettavalla on Oikeus saattajaan -kantakortti
- virka-asuinen ja siviilipukuinen poliisi
- virka-asuinen HSL:n liikenteen kuljettaja (ei U-linjoilla) ja matkalippujen tarkastaja
- siviiliasuinen, työtehtävissä oleva HSL:n matkalippujen tarkastaja
- työasuinen, matkalippujen tarkastajia avustava järjestyksenvalvoja, kun tarkastajien kanssa työ- tai järjestyksenvalvontatehtävissä
- pientä lasta (0–6 vuotta) lastenvaunuissa, -rattaissa tai pyörätuolissa kuljettava henkilö (yksi henkilö)
- pyörätuolia käyttävä henkilö

Maksuttomien joukkoliikennematkojen myöntäminen pelkästään tietyn kunnan koululaisryhmille ei ole mahdollista, koska HSL:n toimintaperiaate on, että lippujen hinnoittelu- ja myöntämisperusteet ovat samat eri jäsenkunnissa. Ryhmien matkat voivat myös suuntautua eri puolille Helsingin seutua oman

13.06.2017

kotikunnan ulkopuolelle. HSL ei voi puoltaa erilaisia kokeiluja vain yhden jäsenkunnan alueella. Kaikkien kuntien koululaisryhmien maksuttomat joukkoliikennematkat lisääisi puolestaan paineita muiden asiakasryhmien lipunhintoja nostamiseksi.

HSL ei voi myöskään taata ilman lisäliikennettä HSL koululaisryhmien kyytiin mahtumista, koska kuormitus klo 9 – 15 välisenä aikana vaihtelee suuresti eri linjoilla. Lisäksi ilmaiseksi matkustavat suuret koululaisryhmät saattaisivat aiheuttaa tilanteita, joissa kaikki maksavat matkustajat eivät mahdu kyytiin. Nykyinen ohjeistus on, että lisäliikennettä koululaisryhmille järjestetään vain silloin, kun linjalla on harva vuoroväli eikä käyttökelpoisia vaihtoehtoisia joukkoliikennedyhteyksiä ole. Viime vuosina HSL on tilannut lisäliikennettä koululaisryhmille vain yksittäistapauksissa.

Koululaisryhmien maksutonta matkustamista olisi lipuntarkastuksessa hankala valvoa. Jos koululaisryhmiltä ei edellytetä lippua välillä klo 9 - 15, liputta matkustavien lasten määrä joukkoliikenteessä tulisi lisääntymään. Samalla lisääntyisivät hankalasti selvitettävät tilanteet, joissa on epäselvää mihin liputon koululainen on matkalla ja missä seurassa hän liikkuu.

Toistaiseksi Helsingin seudulla liputta matkustaminen on hyvin alhaista moniin muihin metropolialueisiin verrattuna. Maksuttomien ryhmämatkojen sijaan HSL suosittelee, että jäsenkuntien opetustoimissa varmistetaan, että koululaisten retkibudjeteissa varaudutaan myös retkien matkakustannuksiin ja samalla varmistetaan, että lapset oppivat oikean lipulla matkustamisen joukkoliikennekulttuurin.

Koululaisryhmien maksuttomien matkojen kustannusvaikutukset

Helsingin kaupunki on pyytänyt HSL:ää arvioimaan koululaisryhmien maksuttoman joukkoliikenteen kustannusvaikutukset. HSL on arvioinut kustannuksia siltä pohjalta, että jos koululaisryhmien liikkumista halutaan tukea HSL:n rahoituksen kautta, samantyyppiset käytännöt täytyy olla tarjolla kaikille jäsenkuntien koululaisryhmille mutta ei kuitenkaan muiden kuntien koululaisryhmille.

Oheisen laskelman mukaan Helsinki käyttää tällä hetkellä vuosittain arviolta noin 500 000 euroa koululaisryhmien liikkumiseen. Sen lisäksi Helsinki kustantaa vuosittain noin 1,2 miljoonalla eurolla koululaislippuja, jotka ovat rajoitetulla käyttöajalla varustettuja kausilippuja. Muiden kuntien koululaisryhmien myyntiä ei myyntijärjestelmistä pysty analysoimaan, mutta perinteisesti Helsingin kustannukset ovat noin puolet kokonaiskustannuksista. Arviolta jäsenkunnat käyttävät siis noin miljoona euroa koululaisryhmien liikkumiseen. Jos liput muuttuisivat maksuttomiksi, kokonaiskäyttö kasvaisi, ja lippujen laskennallinen arvo olisi selvästi enemmän kuin miljoona euroa.

13.06.2017

	2016 tot	2017 arvio
<i>Arvon latus (-10% alv ostettaessa)</i>	<i>487 927</i>	<i>516 227</i>
2h lippu, lapsi sis	23 922	23 922
Vrk lippu lapsi sis	24 233	27 262
2h lippu, lapsi seutu	2 584,65	2 688,04
Vrk lippu lapsi seutu	11 419,14	11 875,91
YHT	550 086	581 975
Kausilippu, koululainen sis	1 090 185	1 138 153
Kausilippu, koululainen seutu	2 956	3 074
YHT	1 093 141	1 141 227
Kaikki yht. koululainen	1 643 226	1 723 202
Korttimaksut (ei alv 10%)	11 824	11 824

HSL:n periaatteena on, että matkustavalla asiakkaalla on aina oltava lippu, joka on edellytys tarkastustoiminnan toteuttamiselle. Vaikka koululaisryhmille tarjottaisiin maksuttomat liput, lippujen tilausprosessi pitää suunnitella ja varmistaa niin, ettei ilmaislippuja käytetä väärin.

Mikäli koululaisryhmien liikkuminen lisääntyy ja koululaisryhmien sekä muiden matkustajien kyytiin mahtuminen halutaan varmistaa, tulisi lipputulo-
menetysten lisäksi varautua myös lisäliikenteen kasvaviin kustannuksiin. Yksittäisen lisälähdön kustannus bussiliikenteessä arkinen päiväsaikaan on arviolta noin 50 – 300 euroa riippuen ajettavan reitin pituudesta, matkan kestosta ja käytettävissä olevasta kalustosta. Varovaisen arvion mukaan lisäliikenteen kustannukset voisivat kasvaa vuositasolla joillakin kymmenillä tuhansilla euroilla. Mikäli koululaisryhmien liikkuminen lisääntyisi merkittävästi, voisivat lisäliikenteen kustannuksetkin kasvaa jopa sadoillatuhansilla euroilla vuosittain.

Kysymys on ratkaistavissa siten, että kuntien opetustoimiin varataan erillinen budjetti koululaisryhmien liikkumistarpeita varten ja kyseistä budjettia ei opetustoimessa käytetä muihin menoihin. Tämä käytäntö mahdollistaisi myös kuntakohtaiset käytännöt koululaisryhmien liikkumisen kustantamisessa eri jäsenkunnissa. Helsingin tarpeet ovat todennäköisesti hyvin erilaiset kuin esimerkiksi Siuntion tai Sipoon.

Joukkoliikennelaki (869/2009) 4§ velvoittaa toimivaltaiset viranomaiset määrittelemään toimivalta-alueensa joukkoliikenteen palvelutason. HSL on toimivaltainen viranomainen Helsingin, Espoon, Kauniaisten, Vantaan, Keravan, Kirkkonummen ja Sipoon alueella.

Pyydämme jäsenkuntien lausuntoa koululaisryhmien maksuttomasta matkustamisesta joukkoliikenteessä 31.8.2017 mennessä.

Lisätietoja antavat:

Osastonjohtaja Mari Flink p 040 715 0440

Johtava tariffisuunnittelija Jarmo Riikonen p. 050 3648 799